

historia

Bayan ng Gerona

La Girona filipina

El 1963, Santiago Sobrequés i Vidal va publicar un extens article, en el número 25 de la *Revista de Girona*, sobre el que ell anomenava les rèpliques que la ciutat de Girona té al món. Malgrat que al llarg de les onze pàgines del seu escrit se centra sobretot en Nueva Gerona, una ciutat caribenya ubicada a Cuba, a l'anomenada Isla de Pinos o de la Juventud, l'eminent historiador esmenta, de passada, un altra població anomenada Gerona, situada a Filipines, més concretament a l'illa de Luzón, a 134 km de Manila.

JOAN BARBARÀ > TEXT I FOTOS

El professor Sobrequés, que va viatjar a l'illa Joana diverses vegades al llarg de la seva vida, mai no va aconseguir visitar Nueva Gerona. Potser per això, més endavant, es va dedicar a regirar els arxius locals i fins i tot es va posar en contacte amb les autoritats cubanes per establir algun tipus de vincle entre les dues ciutats. Aquesta recerca va resultar, però, del tot infructuosa, atès que ni aquí ni allà es va trobar cap document que revelés cap mena de relació que anés més enllà de la coincidència toponímica.

Tal com diu el mateix Santiago Sobrequés en el treball que va fer per a la *Revista de Girona*, aquest tema de les ciutats germanes mai no va merèixer la més mínima atenció per part de cap dels historiadors de la brillant escola històrica gironina de finals de segle XIX. Posteriorment tampoc ningú ha aprofundit en aquesta qüestió. Així és que, després de Santiago Sobrequés, aquest tema va quedar arxivat i oblidat i no se'n va tornar a parlar mai més fins que,

l'estiu de 1982, el saltenc Xavier Corominas va ser el primer gironí conegut —de la Girona d'aquí— que va visitar Nueva Gerona.

Posteriorment, l'any 2000, quan la ciutat cubana celebrava el 170 aniversari de la seva fundació, es va produir una visita institucional, es varen establir protocols de col·laboració i fins i tot hi va haver un intent d'agermanament que no va acabar de reeixir.

La girona filipina

Bayan ng Gerona (la ciutat de Gerona), és un dels 18 municipis de la província de Tarlac. Situat al bell mig de l'illa de Luzon, està adscrit a la regió III, també coneguda com a Luzon Central. La ciutat està creuada pel riu Tarlac, que la divideix en dues parts: l'oriental, forma-

Bayan ng Gerona (la ciutat de Gerona), és un dels 18 municipis de la província de Tarlac, situat al bell mig de l'illa de Luzon

>> *Escut oficial de la Girona Filipina. A baix: Gerona està situada a Luzon, l'illa més gran de les 6.500 que formen l'arxipèlag filipí.*

da per 31 *barangays* o districtes, constitueix un terreny agrícola força planer; i l'occidental, que agrupa 13 *barangays* més, és una àrea rural més accidentada, coberta parcialment per boscos.

>> En el mercat és on bateja la vida econòmica i social de la ciutat.

Per als gironins, la Gerona de Tarlac ha estat sempre un nom perdut, ubicat en un lloc indeterminat de Filipines que molt pocs saben situar en el mapa. No hi ha hagut, al llarg de la història, cap tipus de relació oficial entre les dues ciutats, i ni tan sols no hi ha constància documentada que, després que Espanya abandonés la colònia, cap gironí hi hagués estat mai.

El coneixement que a Bayan ng Gerona tenen de la Girona catalana és molt semblant al que aquí tenim de la Girona filipina. Quan comentes, fins i tot, a l'Ajuntament de Bayan ng Gerona, l'existència d'una Girona europea, tenen una reacció que queda a mig camí entre la curiositat, la sorpresa i la incredulitat.

L'origen de la ciutat

Quan, el 1704, els missioners espanyols varen començar a cristianitzar Filipines, els dominics varen crear a Malan-

guey —actual província de Pangasinan (illa de Luzon)— una vicaria encarregada de propagar la fe al nord de l'illa. La principal missió d'aquests pares dominics era predicar i sobretot convertir i batejar els indígenes de la zona. D'entre els llocs que varen anunciar la paraula de Déu, n'hi havia un que es deia Paontalon, que és la primera referència geogràfica de l'actual Gerona, que alesh-

El 1851, la ciutat de Barug torna a canviar de nom i adopta, ja d'una forma permanent i definitiva, el de Gerona, en honor de Narcís Claveria i Zaldúa, comte de Manila, un militar nascut a Girona

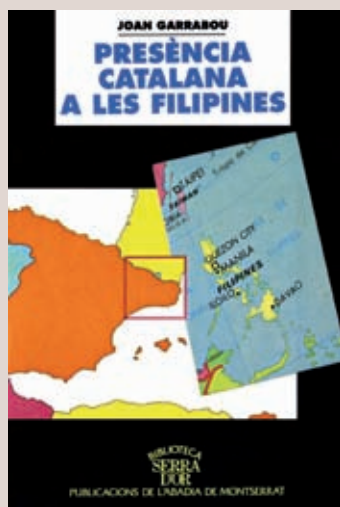

>> Dennis Norman Tañedo Go és batlle de la ciutat de Gerona des de l'any 2007.

Pau Pastells i Vila

Tot i que la Girona filipina no té cap mena de connexió amb la nostra ciutat més enllà de la coincidència del topònim, cal esmentar la presència a l'arxipèlag del jesuïta figuerenc Pau Pastells i Vila. Aquest eclesiàstic empor-
danès es traslladà a Manila el 1875 i, un any després, estudià la llengua bisaia i s'instal·là a Mindanao, on desenvolupà una intensíssima tasca missionera i colonitzadora, tal com recull Joan Garrabou en el seu llibre de referència *Presència catalana a les Filipines*.

En un territori completament hostil, on no faltaven el bandolerisme, els terratrèmols, tifons i epidèmies de tot tipus, Pau Pastells desenvolupà una feina gegantina en què els batejos es comptaren per milers, i les poblacions fundades per ell —entre les quals figuren Manresa, Montserrat, Barcelona i Tarragona— s'apropen, sembla, a la cinquantena. No hi ha constància que cap d'aquestes poblacions porti un nom vinculat a les nostres comarques.

>> *La principal església catòlica està dedicada a la patrona de la ciutat.*

res depenia jeràrquicament de la visita dominica de Paniqui.

El 1753, aquesta missió dominica de Paontalon varia de forma poc significativa el seu emplaçament i en canvia el nom. El nou topònim que s'utilitzarà serà el de Barug, un mot que en la llengua pangasinenca vol dir «bosc petit».

Barug va ser poblat per colons procedents del nord de l'illa, concretament de la regió d'Ilocos. Aquest augment de població va provocar la desforestació de la zona i que una àrea boscosa fos reconvertida en terres de conreu. Aquest increment d'habitants va fer, segons fons dels dominics, que la població de Barug passés, en poc més de 30 anys, de 70 famílies a 461 el 1787.

A la Girona filipina no hi ha ni un sol bloc de pisos. La majoria de construccions, fins i tot l'Ajuntament, són de planta baixa, o planta i pis

En aquestes dates, i ja comptant amb una població cristianitzada prou important, els pares dominics adopten Santa Catalina d'Alexandria com a patrona de Barug. Aquesta comunitat cristiana, segons consta en la documentació facilitada per l'orde mendicant, serà assistida per un missioner provinent de la veïna ciutat de Paniqui, i que un cop per setmana hi celebrarà la missa.

El 1844 ja s'assigna a la comunitat un capellà permanent, i el que era una visita dominica passa ja a ser considerat un municipi independent. Set anys més tard, el 1851, la ciutat de Barug torna a canviar de nom i adopta, ja d'una forma permanent i definitiva, el de Girona, en honor de Narcís Claveria i Zaldúa, comte de Manila, un militar nascut a Girona el dos de maig de 1795 que, en el període que va entre 1844 i 1849, va ser la primera autoritat de l'arxipèlag, ja que fou a l'ensems governador i capità general de Filipines.

Tot i que Barug/Girona tenia la consideració de municipi, en un pri-

mer moment l'administració colonial no va designar cap *gobernadorcillo* (autoritat local) perquè es fes càrrec de la ciutat, i durant un període prou llarg la vila va estar en seu vacant i va continuar essent conduïda des de Paniqui.

A partir de 1846, Anacleto Melegrito va ser nomenat primer *gobernadorcillo* de Barug/Gerona i hi va exercir la seva responsabilitat de batlle i jutge de pau. Des d'aleshores i fins ara la ciutat ha tingut 68 alcaldes amb les seves diferents denominacions (*gobernadorcillo* i *capitán municipal* a l'època de la dominació espanyola; *presidente municipal* a l'inici del període en què Filipines va pertànyer als EUA; i *municipal mayor* a partir de 1934). Des de l'any 2007, el *municipal mayor* de Bayan ng Gerona és el dinàmic Dennis Norman Tañedo, un enginyer educat als salesians de Tarlac, que pertany a la formació conservadora NPC (Nationalist People's Coalition).

Activitat econòmica i comunicacions

La ciutat de Gerona, ara mateix, és la segona població en nombre d'habitants (83.084 segons l'últim cens, efectuat l'any 2010) de la demarcació de Tarlac. A través de la Mac Arthur Highway, una autopista de pagament, està connectada amb la capital de la província i amb l'àrea metropolitana de Manila.

La principal activitat econòmica que té Bayan ng Gerona està centrada en el sector primari, dedicat principalment al conreu de l'arròs i de la canya de sucre. També té una indústria incipient, vinculada a l'elaboració de productes alimentaris, i un sector terciari de base familiar. El fet que estigui

>> *Les motos amb sidecar substitueixen el vehicle privat a la Girona Filipina.*

a només 50 quilòmetres de la Clark Freeport Zone fa que part de la població treballi en aquesta potent àrea de desenvolupament tecnològic.

La ciutat

A la Girona filipina no hi ha ni un sol bloc de pisos. La majoria de construccions, fins i tot l'Ajuntament, són de planta baixa, o planta i pis. Malgrat que la ciutat és prou extensa, no hi ha transport públic. El cotxe privat és un luxe al qual no pot accedir gran part de la població, la qual es desplaça pel municipi a peu o en una mena de tricicles, unes motos tot curioses amb sidecar, que fan la funció de taxi.

L'edifici més antic de la ciutat és la principal església catòlica, construïda el 1894, que està dedicada a la patrona de Gerona, Santa Catalina d'Alexandria.

Joan Barbarà Puig és
estudiós de la cultura.

>> *A Bayan ng Gerona, el cos de bombers és un servei municipalitzat.*

Pau Pastells desenvolupà una feina gegantina en què els batejos es comptaren per milers